عملکرد بازار بیمه کشور[۱][۲] در سال ۱۳۹۹ نشان‌دهنده تداوم روند رو به رشد شرکت‌های بیمه بوده است. در سال مورد بررسی، میزان حق بیمه تولیدی[۳] شرکت‌های بیمه اعم از دولتی و غیر دولتی معادل ۸۲۰/۳ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال ۱۳۹۸ معادل ۳۷/۹ درصد رشد داشت. روند صعودی حق بیمه تولیدی در مقایسه با رشد بطئی جمعیت کشور طی سال‌های اخیر موجب شده است تا شاخص حق بیمه سرانه کشور[۴] نیز از روندی صعودی برخوردار شود، به طوری که حق بیمه سرانه از ۷/۲ میلیون ریال در سال ۱۳۹۸ با رشدی معادل ۳۶/۳ درصد به ۹/۸ میلیون ریال در سال ۱۳۹۹ برسد. از این میزان، ۸/۳ میلیون ریال (معادل ۸۴/۷ درصد) به سرانه بیمه‌های غیر زندگی و بقیه به سرانه بیمه‌های زندگی (عمر) تعلق داشت.

نمودار ۱۷- ۱- عملکرد بازار بیمه(هزار میلیارد ریال)

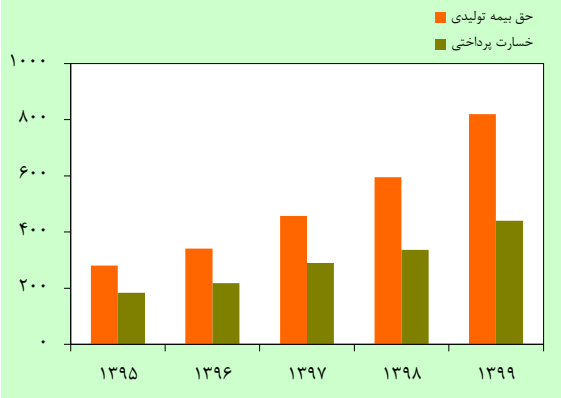

در سال ۱۳۹۹، ضریب نفوذ بیمه[۵] در مقایسه با سال قبل از آن تغییر محسوسی نداشته و معادل ۲/۵ درصد بود. این نسبت در بیمه‌های غیر زندگی معادل ۲/۱ درصد و در بیمه‌های زندگی (عمر) برابر ۰/۴ درصد بود.

۱۷-۱- عملکرد بازار بیمه

بررسی میزان حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی تا حدودی نشان‌دهنده بازدهی شرکت‌های بیمه در هر رشته بیمه‌ای است. مقایسه این دو شاخص با تعداد بیمه‌نامه و تعداد خسارت، می‌تواند حجم فعالیت شرکت‌های بیمه را در هر رشته بیمه‌ای مشخص کند.

۱۷-۱-۱- حق بیمه تولیدی

در سال ۱۳۹۹، میزان حق بیمه تولیدی شرکت‌های بیمه دولتی و غیر دولتی معادل ۸۲۰/۳ هزار میلیارد ریال بود که

۱- مطالب این فصل براساس «سالنامه آماری ۱۳۹۹ صنعت بیمه» از انتشارات بیمه مرکزی ایران تهیه شده است. به دلیل تغییرات صورت گرفته در این سالنامه، آمارهای مربوط به سال‌های قبل در ترازنامه سال ۱۳۹۹، قابل مقایسه با این ارقام در ترازنامه‌های سال‌های قبل نیست.

۲- در سال ۱۳۹۹، شرکت بیمه دولتی ایران و ۲۴ شرکت بیمه غیر دولتی آسیا، البرز، دانا، معلم، پارسیان، توسعه، رازی، کارآفرین، سینا، ملت، دی، سامان، نوین، پاسارگاد، میهن، کوثر، ما، آرمان، تعاون، سرمد، تجارت نو، حکمت صبا، زندگی خاورمیانه و زندگی باران در سرزمین اصلی و ۶ شرکت بیمه حافظ، امید، ایران‌معین، متقابل کیش، متقابل اطمینان متحد قشم و آسماری در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی مشغول انجام فعالیت بودند. همچنین، ۲ شرکت بیمه اتکایی امین و اتکایی ایرانیان در زمینه عملیات اتکایی فعالیت داشتند. بدین ترتیب تا پایان سال ۱۳۹۹، تعداد ۳۳ شرکت بیمه در کشور فعالیت می‌کردند. شایان ذکر است، شرکت بیمه باران در ابتدای سال ۱۳۹۹ پروانه فعالیت خود را از بیمه مرکزی اخذ نموده است.

۳- مبالغ حق بیمه تولیدی بیمه‌نامه‌هایی است که طی دوره مورد گزارش توسط موسسات بیمه صادر شده‌اند. این مبالغ در بیمه‌های غیر زندگی بر مبنای حق بیمه صادره و در بیمه‌های زندگی (عمر) بر مبنای حق بیمه‌های وصولی (دریافتی) لحاظ می‌شود.

۴- حق بیمه سرانه از تقسیم حق بیمه تولیدی صنعت بیمه بر جمعیت هر کشور به دست می‌آید.

۵- ضریب نفوذ بیمه، نسبت حق بیمه تولیدی به تولید ناخالص داخلی است.

در مقایسه با سال ۱۳۹۸ معادل ۳۷/۹ درصد رشد داشت. رشته «شخص ثالث و مازاد» با سهمی معادل ۳۳/۶ درصد همانند سال‌های قبل، بیشترین سهم از حق بیمه تولیدی بازار بیمه را داشت. پس از آن، بیشترین سهم به ترتیب به رشته‌های درمان (۱۹/۳ درصد)، زندگی (عمر) (۱۵/۳ درصد)، بدنه اتومبیل (۸/۹ درصد)، آتش‌سوزی (۴/۶ درصد)، مسئولیت (۴/۵ درصد) و حوادث راننده (۴/۱ درصد) اختصاص داشت. در سال مورد بررسی، حق بیمه تولیدی شرکت‌های بیمه برای تمامی رشته‌های بیمه‌ای با افزایش همراه بود. در میان حق بیمه رشته‌های مختلف، به ترتیب رشته‌های بیمه‌ای کشتی، «نفت و انرژی»، پول، باربری، بدنه اتومبیل، هواپیما و آتش‌سوزی از بیشترین رشد برخوردار بودند.

در این سال شرکت بیمه دولتی ایران سهمی معادل ۳۱/۹ درصد و شرکت‌های بیمه غیر دولتی سهمی معادل ۶۸/۱ درصد از کل حق بیمه‌های تولیدی بازار بیمه را دارا بودند. در این میان، بالاترین سهم در شرکت‌های بیمه غیر دولتی به ترتیب به شرکت‌های بیمه آسیا (۱۰/۳ درصد)، دانا (۸/۴ درصد)، پاسارگاد (۶/۰ درصد)، دی (۵/۰ درصد)، البرز (۴/۹ درصد) و پارسیان (۴/۵ درصد) اختصاص داشت.

۱۷-۱-۲- خسارت پرداختی

در سال مورد بررسی، میزان خسارت‌های پرداختی بازار بیمه کشور ۴۳۹/۶ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال ۱۳۹۸، رشدی معادل ۳۰/۵ درصد نشان می‌دهد. همانند سال‌های قبل، بیشترین سهم از خسارت‌های پرداختی بازار بیمه در رشته بیمه‌ای «شخص ثالث و مازاد» (۴۰/۰ درصد) پرداخت شد. بعد از رشته مذکور، رشته‌های بیمه‌ای درمان، زندگی (عمر)، بدنه اتومبیل، حوادث راننده و مسئولیت به ترتیب با ۲۷/۰، ۹/۵، ۶/۵، ۵/۶ و ۴/۳ درصد بیشترین سهم از خسارت‌های پرداختی بازار بیمه کشور را دارا بودند. در مجموع، ۵۲/۱ درصد از کل خسارت‌های پرداختی بازار بیمه در سال مورد بررسی بابت پوشش ریسک‌های مربوط به رانندگی و اتومبیل (بیمه‌نامه‌های «شخص ثالث و مازاد»، حوادث راننده و بدنه اتومبیل) بود. در این سال شرکت بیمه دولتی ایران به تنهایی ۳۳/۴ درصد از کل خسارت‌های پرداختی بازار بیمه را به خود اختصاص داد. سهم شرکت‌های بیمه غیر دولتی از خسارت‌های پرداختی ۶۶/۶ درصد بود. در این میان، بالاترین سهم در شرکت‌های بیمه غیر دولتی به ترتیب به شرکت‌های بیمه آسیا (۱۰/۴ درصد)، دانا (۱۰/۰ درصد)، دی (۶/۰ درصد)، معلم (۵/۰ درصد)، البرز (۴/۹ درصد) و کوثر (۴/۷ درصد) اختصاص داشت.

نمودار ۱۷-۲- سهم شرکت‌های بیمه از میزان حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی در سال ۱۳۹۹(درصد)

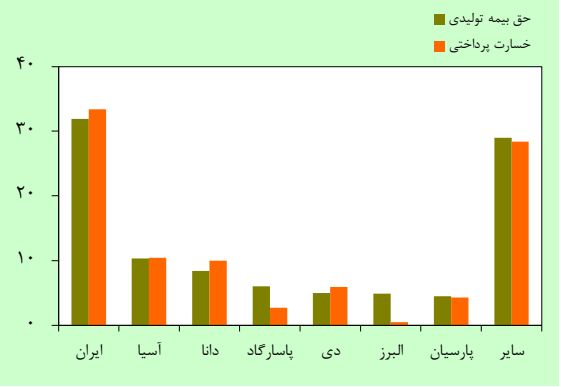

۱۷-۱-۳- ضریب خسارت

ضریب خسارت[1] بازار بیمه کشور در سال ۱۳۹۹ معادل ۸۲/۳ درصد بود که نسبت به رقم مشابه سال ۱۳۹۸ معادل ۱/۳ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. در سال ۱۳۹۹، ضریب خسارت رشته‌های کشتی، «شخص ثالث و مازاد» و حوادث راننده بالاتر از ضریب خسارت بازار بیمه به ترتیب برابر ۱۹۳/۹، ۱۰۸/۸ و ۸۶/۳ درصد و ضریب خسارت سایر رشته‌ها کمتر از ضریب خسارت بازار

۱- «ضریب خسارت»، حاصل نسبت «خسارت واقع شده» به «حق بیمه عاید شده» است و نشان می‌دهد که چند درصد از حق بیمه‌ها بابت خسارت خطرهای تحت پوشش به بیمه‌گزاران برگشت داده شده یا خواهد شد. «حق بیمه عاید شده» شامل مجموع حق بیمه صادره و تفاضل ذخیره حق بیمه ابتدا و پایان سال است. همچنین، «خسارت واقع شده» عبارت از حاصل جمع خسارت‌های پرداختی و تفاوت بین خسارت‌های معوق انتها و ابتدای هر دوره مالی است.

بیمه و بین ۲/۵ تا ۸۱/۶ درصد بود. ضریب خسارت شرکت بیمه دولتی ایران در سال ۱۳۹۹ به میزان ۸۵/۵ درصد بود. در بخش غیر دولتی نیز ضریب خسارت ۸۰/۸ درصد بود.

جدول ۱۷-۱- عملکرد بازار بیمه

	سال		درصد تغییر
	▲۱۳۹۸	□۱۳۹۹	
حق بیمه تولیدی(هزار میلیارد ریال)	۵۹۴/۶	۸۲۰/۳	۳۷/۹
خسارت پرداختی(هزار میلیارد ریال)	۳۳۶/۸	۴۳۹/۶	۳۰/۵
ضریب خسارت(درصد)	۸۳/۶	۸۲/۳	-۱/۳ (۱)

ماخذ: سالنامه آماری ۱۳۹۹ صنعت بیمه، بیمه مرکزی ایران
۱- واحد درصد

۱۷-۱-۴- تعداد بیمه‌نامه صادره

در سال ۱۳۹۹، بازار بیمه کشور حدود ۶۴/۰ میلیون فقره بیمه‌نامه صادر کرد که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۱/۳ درصد رشد داشت. از مجموع بیمه‌نامه‌های صادره، ۳۷/۲ درصد به بیمه «شخص ثالث و مازاد» اختصاص داشت. در مجموع، ۸۰/۵ درصد از کل بیمه‌نامه‌ها در این سال مربوط به بیمه‌نامه‌های اتومبیل («شخص ثالث و مازاد»، حوادث راننده و بدنه اتومبیل) بود. در این سال تعداد بیمه‌نامه صادره زندگی (عمر) بیشترین سهم از رشد (۲/۴ واحد درصد) را در بین رشته‌های بیمه‌ای داشت. بررسی آمار مربوط به تعداد بیمه‌نامه‌های شرکت‌های بیمه نشان می‌دهد که شرکت بیمه دولتی ایران ۴۳/۸ درصد از کل بیمه‌نامه‌های بازار بیمه کشور را صادر کرد. تعداد کل بیمه‌نامه‌های صادره شرکت‌های بیمه غیر دولتی در سال ۱۳۹۹ با ۰/۹ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۸ به ۳۶/۰ میلیون فقره رسید که معادل ۵۶/۲ درصد از کل بیمه‌نامه‌های صادره بازار بیمه می‌باشد.

۱۷-۱-۵- تعداد خسارت پرداختی

تعداد خسارت‌های پرداختی بازار بیمه در سال ۱۳۹۹ با ۹/۸ درصد کاهش نسبت به سال قبل از آن به ۵۰/۵ میلیون فقره رسید. رشته بیمه‌ای درمان با ۹/۹ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۸، بیشترین سهم از کل تعداد خسارت‌های پرداختی بازار (۹۳/۷ درصد) را داشت. پس از آن رشته بیمه‌ای «شخص ثالث و مازاد» با کاهش ۱۲/۶ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۸ معادل ۲/۵ درصد از کل تعداد خسارت‌های پرداختی بازار را به خود اختصاص داد. همچنین، رشته‌های بیمه‌ای درمان، «شخص ثالث و مازاد» و زندگی (عمر) ۹۸/۳ درصد از کل تعداد خسارت‌های پرداختی بازار بیمه کشور را دارا بودند. بررسی آمار مربوط به تعداد خسارت‌های پرداختی شرکت‌های بیمه نشان می‌دهد در این سال شرکت بیمه دولتی ایران ۱۴/۴ درصد از کل تعداد خسارت‌های بازار بیمه کشور را پرداخت کرد. در سال مورد بررسی، تعداد خسارت‌های پرداختی شرکت‌های بیمه غیر دولتی با رشد ۷/۱- درصدی نسبت به سال ۱۳۹۸ به ۴۳/۲ میلیون فقره رسید که معادل ۸۵/۶ درصد از تعداد کل خسارت‌های پرداختی بازار بیمه می‌باشد.

نمودار ۱۷-۳- سهم شرکت‌های بیمه از تعداد بیمه‌نامه‌های صادره و تعداد خسارت پرداختی در سال ۱۳۹۹(درصد)

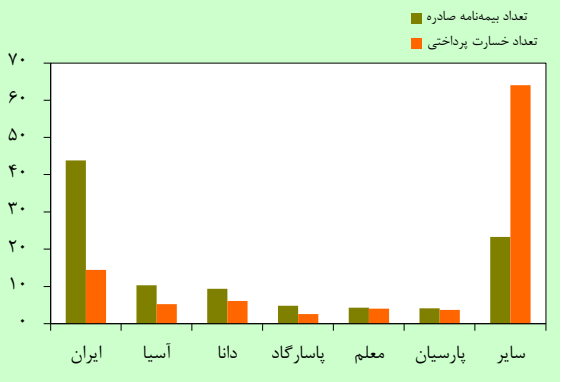

۱۷-۲- شرکت‌های بیمه

در سال مورد بررسی، رتبه‌بندی شرکت‌های بیمه از نظر تولید حق بیمه در مقایسه با سال ۱۳۹۸ تغییر کرد و شرکت‌های بیمه ایران، آسیا، دانا، پاسارگاد، دی، البرز و پارسیان به ترتیب ۳۱/۹، ۱۰/۳، ۸/۴، ۶/۰، ۵/۰، ۴/۹ و ۴/۵ درصد از حق بیمه بازار را به خود اختصاص دادند. همچنین،

سهم شرکت‌های بیمه ایران، آسیا، دانا، دی، معلم، البرز و کوثر از خسارت‌های پرداختی بازار بیمه به ترتیب ۳۳/۴، ۱۰/۴، ۱۰/۰، ۶/۰، ۵/۰، ۴/۹ و ۴/۷ درصد بود.

مقایسه شرکت‌های بیمه از لحاظ ضریب خسارت در سال ۱۳۹۹ نشان می‌دهد که در بین شرکت‌های بیمه، ضریب خسارت شرکت‌های بیمه معلم، حافظ، میهن، ملت، سینا، امید، متقابل قشم، دانا، آسیا و ایران بیشتر از ضریب خسارت بازار بیمه بود.

۱۷-۳- دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت‌های بیمه

در سال ۱۳۹۹، دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت‌های بیمه با رشدی معادل ۶۸/۵ درصد به ۱۶۸۷/۴ هزار میلیارد ریال رسید. مهمترین عامل این رشد، افزایش به ترتیب ۷۶/۴ و ۲۳۵/۰ درصدی «سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار و سپرده‌های بانکی» و «دارایی‌های ثابت مشهود» در سمت دارایی‌ها و افزایش به ترتیب ۱۷۹/۹ و ۳۳۴/۰ درصدی «ذخایر حق بیمه عاید نشده» و «حقوق صاحبان سهام» در سمت بدهی‌ها بود.

(هزار میلیارد ریال)

جدول ۱۷-۲- خلاصه دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت‌های بیمه(۱)

	پایان سال		درصد تغییر
	۱۳۹۸	۱۳۹۹	
دارایی‌ها			
موجودی نقدی	۳۳/۱	۵۷/۷	۷۴/۶
مطالبات از بیمه‌گذاران و نمایندگان	۲۴۴/۶	۳۱۷/۰	۲۹/۶
مطالبات از بیمه‌گران و بیمه‌گران اتکایی	۲۳/۴	۳۹/۵	۶۸/۶
سهم بیمه‌گران اتکایی از ذخایر فنی	۱۷۸/۳	۲۴۴/۳	۳۷/۰
سایر دریافتنی‌ها و پیش‌پرداخت‌ها	۴۹/۸	۵۹/۴	۱۹/۲
تسهیلات اعطایی به اشخاص	۳۳/۵	۴۵/۹	۳۶/۹
سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار و سپرده‌های بانکی	۳۳۴/۹	۵۹۰/۷	۷۶/۴
سرمایه‌گذاری در املاک	۴/۶	۱۴/۴	۲۱۵/۸
سایر سرمایه‌گذاری‌ها	۲/۷	۳/۵	۳۰/۸
دارایی‌های غیر جاری نگهداری شده برای فروش	۱/۶	۲/۹	۸۴/۲
دارایی‌های ثابت مشهود	۹۱/۸	۳۰۷/۴	۲۳۵/۰
دارایی‌های نامشهود	۱/۰	۱/۶	۶۲/۷
سایر دارایی‌ها	۲/۱	۳/۱	۵۲/۷
جمع دارایی‌ها=جمع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام	**۱۰۰۱/۳**	**۱۶۸۷/۴**	**۶۸/۵**
بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام			
بدهی به بیمه‌گذاران و نمایندگان	۳۰/۵	۳۴/۷	۱۳/۷
بدهی به بیمه‌گران و بیمه‌گران اتکایی	۷۲/۴	۸۳/۸	۱۵/۷
مالیات پرداختنی	۱۰/۰	۱۸/۶	۸۷/۱
سود سهام پرداختنی	۱/۳	۳/۵	۱۶۸/۰
تسهیلات مالی	۰/۳	۶/۴	◙
سایر پرداختنی‌ها	۷۶/۴	۱۰۸/۱	۴۱/۴
ذخیره خسارت معوق	۱۵۵/۷	۲۳۲/۰	۴۸/۹
ذخیره ریسک‌های منقضی نشده	۲۰/۱	۱۵/۹	-۲۱/۲
ذخایر حق بیمه عاید نشده	۲۳۴/۹	۶۵۷/۵	۱۷۹/۹
ذخیره ریاضی، بیمه عمر و تشکیل سرمایه	۲۲۸/۳	۰/۰	-۱۰۰/۰
سایر ذخایر فنی	۶۷/۵	۱۰۵/۷	۵۶/۷
ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	۹/۶	۱۲/۴	۲۸/۵
حقوق صاحبان سهام	۹۴/۲	۴۰۸/۸	۳۳۴/۰

ماخذ: بیمه مرکزی ایران

۱- شامل شرکت‌های بیمه دولتی و غیر دولتی می‌باشد.